gelijk is, dat iemand, die buiten vasten dienst is, toch de bevoegdheid aan den dienst verbonden, behouden kan. Volgens het Gereformeerde Kerkrecht toch is het ambt altoos een ambt in een plaatselijke Kerk, en kan er daarom van een ambt los van een plaatselijke Kerk geen sprake wezen. Metterdaad is dit ook zoo bij het ambt van een ouderling en diaken, en zou het bij deze ambtsdragers dan ook ondenkbaar wezen, dat ze, na uit hun ambt ontslagen te zijn in de plaatselijke Kerk, toch de eere en naam van ouderling of diaken zouden behouden, en dientengevolge ook de bevoegdheid uit hun ambt voortvloeiende. Dat dit bij een predikant wel kan, ligt daaraan, dat zijn ambt een eigenaardig karakter heeft; vooreerst is het ambt van ouderling of diaken, althans in onze Kerken, slechts tijdelijk, terwijl het ambt van predikant iemand voor zijn leven geschonken wordt; en in de tweede plaats is het ambt van ouderling en diaken uitsluitend tot de plaatselijke kerk waar ze dienen beperkt, terwijl een predikant ambtelijke handelingen kan verrichten in een andere Kerk, want hij kan op uitnoodiging van den Kerkeraad aldaar het Woord en het Sacrament bedienen. Zeg nu, dat deze uitnoodiging van den Kerkeraad dan een tijdelijke roeping is en zulk een predikant daardoor voor dien eenen Zondag in den dienst dezer Kerk gesteld wordt, maar toch blijft het waar, dat zulk een tijdelijke roeping dan toch alleen mogelijk is, omdat de bevoegdheid, die de predikant bij de inzetting in zijn ambt ontving, om het Woord en de Sacramenten te bedienen, niet uitsluitend geldt voor de kerk, waaraan hij zich als dienaar verbond, maar evenzeer voor de kerken, die met deze kerk in verband leven. Vandaar dat een predikant deze bevoegdheid dan ook eerst ontvangt, nadat hij door de *Classis* geëxamineerd is geworden, en dat de Classis in gansch bijzondere gevallen deze bevoegdheid zelfs verleenen kan, zonder dat iemand bij een bepaalde Kerk beroepen is, bijv. wanneer hij wordt uitgezonden naar Kerken onder het kruis om de verstrooide gelooviger te verzamelen. Daarom is het ook mogelijk, dat een predikant, wanneer hij volgens Art. 11 der K. O. wordt losgemaakt van de Kerk, die hij diende, omdat zijn positie daar onhoudbaar was geworden, in welk geval hij ook »geen zekeren dienst heeft", of wanneer hij, gelijk Art. 14 D. K. O. aangeeft, om gewichtige redenen »een tijd lang zijn dienst onderlaat", bijv. om in het buitenland zijn studiën voort te zetten en tot doctor in de Theologie te promoveeren, daarom toch de eer en naam van predikant behoudt en dus ook de bevoegdheid om te prediken. Wel verklaart onze Kerkenorde uitdrukkelijk, dat zulke predikanten op non-activiteit, of wil men, buiten een vasten dienst, de beroeping der gemeenten onderworpen blijven, zoodat er van een voor goed neerleggen van hun ambt geen sprake is, maar in deze beide door de Kerkenorde met name genoemde gevallen blijven zulke personen toch predikant, ook al zijn ze niet aan den dienst van een bepaalde Kerk verbonden. En dat dit niet alleen mogelijk is bij een tijdelijken stilstand van hun dienst, maar ook wanneer ze voor goed hun dienst neerleggen, bewijst Art. 13, waar gesproken wordt van hen, die door ziekte, ouderdom of anderszins onbekwaam tot den dienst zijn geworden en daarom hun ambt moeten neerleggen. Ook zulke predikanten blijven de eere en naam van Dienaar des Woords behouden, waarin vanzelf ligt opgesloten, dat ze, voor zoover hun krachten dit nog toelaten, mogen prediken, wanneer een kerkeraad hen daartoe uitnoodigt. Een regel, die evenzeer gevolgd wordt bij gewichtige betrekkingen in den Staat en de Maatschappij, want ook een Minister, een Generaal, een Professor, die zijn ambt neerlegt, kan de naam, rang en eere aan het ambt verbonden, blijven behouden.

En evenzeer als de Kerk een predikant zijn naam en eere kan laten behouden, wanneer hij wegens ziekte of ouderdom zijn dienst voor goed verlaten moet, zoo kan de Kerk dit ook doen, wanneer een predikant zijn ambt neerlegt, omdat hij geroepen wordt tot een andere betrekking in den dienst des Heeren. Wat men toch wel beweerd heeft, dat onze Kerkenorde dit voorrecht alleen zou toekennen aan degenen, die ziek of te oud zijn geworden om hun ambt waar te nemen, is niet juist en strijdt ook met de practijk onzer Kerken, die wel degelijk ook in andere gevallen hun het emeritaat verleend hebben. Artikel 13 is niet *limitatief*, d. w. z. het verklaart niet, dat het alleen in dit geval *geoorloofd* is, maar het is *praescriptief*, d. w. z. het bepaalt, wat in dit geval geschieden *moet* en waarop de betrokken predikant als dan *recht* heeft. De zaak staat n.l. zoo, dat de Kerkenorde voor de andere gevallen, waarin zulk een ontslagaanvrage voorkomen kan, geen vasten regel geeft, omdat hier alles afhangt van de omstandigheden, van de oorzaken en motieven van het besluit tot verandering en van den aard der betrekking, die zulk een predikant aanvaarden wil. Alleen voor het geval, dat de ontslagaanvrage geschiedt wegens ziekte of ouderdom, geeft de Kerkenorde zulk een regel wel; dan moet zulk een Dienaar den naam en eere van Dienaar blijven behouden, en heeft de gemeente die hij diende, voor zijn onderhoud te zorgen. Maar natuurlijk volgt hieruit niet, dat de Classis in andere gevallen ditzelfde voorrecht, zij het dan ook zonder recht op pensioen, niet zou mogen verleenen. Onze Kerken hebben althans, in geval een predikant tot professor in de Theologie werd benoemd, nooit geaarzeld hem den naam en eere van predikant te laten behouden.

DR. H. H. K.

Voor Kootwijks scholen.

In hartelijken dank ontvangen: letter A. W., Kralingen, postwissel groot *f* 5. Dringend verzoeken wij onzen scholen te willen gedenken.

Ds. J. H. HOUTZAGERS, *voorzitter*.

Leestafel.

1. H. S. S. KUYPER. VAN OORLOG EN VREDE. Overdenkingen naar aanleiding van den grooten oorlog. D. A. Daamen — Den Haag.

Als 'n teer-klein, maar mooi-phosphoriseerend golfje op donkere zomeravond-zee is mij, in de deining onzer, nog maar steeds aanrollende, sombere oorlogslitteratuur dit van eeuwigheidslicht doortinteld geschriftje.

Van eeuwigheidslicht dat uit het Woord van God voor de schrijfster afstraalde op den wereldkrijg en waarin haar, aan dat Woord gebonden ziel dien krijg bezag.

En van het licht, dat er dûs voor haar over is opgegaan, flonkert het al in dit, haar uit de ziel geschreven boekje.

Haar ziel, in warm medevoelen, bij de waarneming van het ontzettend gebeuren, heftig ontroerd, heeft bij haar, door de Schrift beheerscht denken over dat gebeuren, weer evenwicht gekregen, en zóó schreef zij deze haar „overdenkingen naar aanleiding van den grooten oorlog".

Met het in-druk-vastleggen van haar dûs beheerschte denk-woorden stelt ze, naar zij zelf zegt, zich drieërlei als naaste doel.

En dat kan ik kortelijk dûs omschrijven.

Het inzicht in „het ontzettend feit van den huidigen oorlog" — ik zou haar willen zeggen: Schei toch eens uit met dat leelijke „*huidig*" — het inzicht, bij wie, als zij, erkennen het volstrekte gezag van de Schrift, zoo noodig, te verhelderen.

Maar ook bedoelt zij er mee en dat door barmhartigheids-gevoel gedrongen, èn de vrijzinnigen onder haar landgenooten of hen, die van de Schrift, als Gods openbaring over wereld en leven, los zijn èn die onder haar medechristenen, welke nog wel aan de Schrift, als zoodanig, gebonden zijn, doch voor wie die Schrift niet meer volstrekt gezag heeft, zoodat zij „Gods verklaring van wereld en leven slechts aannemen *voorzoover* die met hûn inzicht strookt" — voor haar inzicht te winnen, haar inzicht bij te brengen.

Haar inzicht in het ontzettend feit, verkregen uit een, door de Schrift, met absolute autoriteit beheerscht denken en nadenken.

Reeds om dit naaste doel dat Mejuffrouw Kuyper er zich mee stelt, leze men onder ons dit haar, met zijn even 70 bladrijden van omvang wel kleine, maar van inhoud zoo rijke boekje.

En men leze het niet alleen, maar, uit barmhartigheidsdrang, verspreide men het tevens.

Dan, men leze en verspreide het óók om de verdere bedoeling, die zij er mee heeft; om wat èn zij èn haar uitgever er mee voor hebben.

Beiden toch zijn, naar de heer DAAMEN berichtt op de achterzijde van het blad waarop hij den voorhandschen titel liet afdrukken, — overeengekomen, dat de winst, die de uitgave VAN OORLOG EN VREDE afwerpt, ten bate der ZENDING zal komen.

Ten bate der ZENDING, die „met het oog op den nood der tijden", ook dit voordeeltje zoo beat kan gebruiken.

2. A. C. DUKER Theol. Doct. GISBERTUS VOETIUS. Registers. — Boekhandel en drukkerij voorheen E. J. Brill — 1915.

Met dit stuk dat de REGISTERS op het boek bevat, is DR. DUKER'S werk over VOETIUS voltooid.

In deze monographie met haar tekst, bijlagen en aanteekeningen, is ons een werk geschonken dat al wat tot dusver over ônzen „doctor ecclesiae" geschreven is, verre achter zich laat.

Bij de bespreking van de elkaar opvolgende Afleveringen, die ik hier telkens gegeven heb, is door mij reeds gewezen op de hooge waarde van dit, op bronnen-studie gegronde en door strenge objectiviteit zich kenmerkende werk.

Den Haarlemschen doctor theologiae zij van harte gelukwensch met de voltooiing van dezen magistralen arbeid en den dank gebracht niet alleen van allen, die belangstellen in onze vaderlandsche kerkgeschiedenis, hoe verschillend van richting op theologisch gebied ook, maar inzonderheid van ons, die VOETIUS geestverwanten zijn.

Bij het verrichten van zijn arbeid is, door velen in den lande, op DR. DUKER met sympathie, en op wat hij er van publiceerde, met steeds klimmende belangstelling toegezien.

In een aan de REGISTERS voorafgaand L. S. kon hij dan ook terecht schrijven van „het hem te beurt gevallen voorrecht, dat menigeen toonde in deze kerkhistorische studie metterdaad belang te stellen."

Aan dit L. S. gaat vooraf het, in deel III besproken portret van GISBERTUS VOETIUS, met onderschrift van A. M. VAN SCHURMAN. De Aflevering heeft op het einde het, in dat zelfde IIIe deel besproken, door VOETIUS voor ARNOLDUS CRAFT, in 1647 student te Utrecht, ingevulde Album-blad.

Tusschen dat portret en dit Album-blad de REGISTERS. De REGISTERS, zooals mij bij het naslaan bleek, met groote nauwkeurigheid samengesteld. Saamgesteld door, zooals uit het L. S. blijkt, den auteur en Ds. F. S. KNIPSCHEER te ZALT-BOMMEL.

Het zijn er VIER.

1. Register van personen en zaken.
2. Register van geschreven eerste-handsbronnen.
3. Register van gedrukte eerste-handsbronnen.
4. Register van tweede handsbronnen.

Het komt mij niet ondienstig voor, uit het L. S. hier ook nog het volgende over te nemen.

„Aan de bibliotheek der rijksuniversiteit te Leiden gaf ik", — zoo schrijft daar DR. DUKER, — „verschillende merkwaardige of zeldzame boeken, boekjes en pamfletten, door mij ten behoeve van „Gisbertus Voetius" gebruikt en daarin geciteerd, ten geschenke. Mogen ze, desverlangd, goede diensten bewijzen aan wie zich gedrongen voelt er kennis mee te maken."

Deze geschriften zijn in het DERDE register door de letter B(ibliotheek) L(eiden) aangeduid.

3. DS. H. C. VAN DEN BRINK te DIEREN. DE HEIDELBERGSCHE CATECHISMUS met TEKSTEN uit de Heilige Schrift en VERWIJZINGEN naar de beide andere formulieren van eenigheid. Js. Bootsma 's Gravenhage.

In zijn „Maart 1915" gedateerd VOORBERICHT schrijft DS. VAN DEN BRINK: „Daar het ideaal, dat ALLE catechisanten een Bijbel voor zich hebben en handig weten te gebruiken, zoodat het opzoeken van Schriftuurplaatsen niet te veel tijd rooft, mij in de praktijk onbereikbaar bleek, zijn enkele teksten afgedrukt, om ze te bespreken en van buiten te leeren."

Zoo'n catechismus met „uitgeschreven" teksten te geven, komt mij, al is het ook meer gedaan, nog niet overbodig voor. De keuze, die V. D. B. uit de teksten deed, schijnt mij over het geheel goed. De bespreking door den catecheet en het van buiten leeren door de catechisanten aan al deze teksten zal wel veel tijd kosten, maar toch, als aan de Schriftkennis ten goede komend, allerminst tijdverlies zijn.

Ook acht ik de verwijzing naar onze BELIJDENIS (door BEL) en naar onze DORDTSCHE LEERREGELS (door D. L.), als ten goede komend aan de kennis ook van deze Formulieren, zeer dienstig tot recht verstand onzer KERKLEER. Blijke het nu maar niet ook een in de praktijk onbereikbaar ideaal, dat ALLE catechisanten deze twee Formulieren voor zich hebben. Dan, hoe dit zij, V. D. BRINK'S boekje is metterdaad een bruikbaar en aanbevelingswaardig hulpmiddel bij het catechetisch onderwijs.

4. Ik vernam, dat bij den Uitgever J. H. KOK te KAMPEN met enkele dagen verschijnen zal een door Ds. J. H. LANDWEHR, te ROTTERDAM, voor huis- en schoolgebruik bewerkte *Kerkgeschiedenis*, in twee deeltjes. Deze uitgave zal geen losse op zich zelf staande Tafereelen uit de Kerkgeschiedenis geven, maar bewerkt zijn als een aaneengesloten *Leesboek over de Geschiedenis der Kerk*. Deze twee deeltjes zullen versierd worden met verschillende portretten.

G.

Uit de Pers.

In de *Rotterdammer* werd onlangs een klacht geslaakt over het lange preeken, die wel behartiging verdient:

Terecht wordt bij gezond kerkelijk leven de eisch gesteld, — aldus de «Rotterdammer» — dat de samenkomst der Gemeente op den Zondag tweemaal wordt bijgewoond.

Maar niet mag ontkend worden, dat de voldoening aan dien eisch door de buitensporige lengte van den kerkdienst niet gemakkelijk wordt gemaakt.

Bij sommige predikanten schijnt de gedachte te leven, dat, als de twee volle uren niet ten naasten bij gehaald zijn, een bedenkelijk tekort moet worden geconstateerd.

Zelf maakten wij het nog voor korten tijd mee, hoe in eenzelfde kerkgebouw de bediening van het Woord zoolang gerekt werd, dat in den morgendienst die 10 uur begon, 10 minuten na twaalf de eerste kerkganger het gebouw verliet, en in den avonddienst van 6 uur, 12 minuten na achten.

Beide malen werd alleen het Woord bediend, en van Avondmaal of Doop was geen sprake.

In een stad als Amsterdam b.v. zijn er niet weinig trouwe kerkbezoekers, niet in de nabijheid van een kerkgebouw wonende, welke er op moeten rekenen, dat met een dubbelen kerkgang zes uur gemoeid zijn.

Deze toestand nu is waarlijk niet zonder bedenking.

Van het huiselijk leven, dat voor onderscheidenen slechts op den Zondag eenigermate tot zijn recht kan komen, blijft zoo bitter weinig over.

Bovendien wordt het geduld van waarlijk goede luisteraars op veel te zware proef gesteld.

Wie de hoorders overziet, bemerkt al ras, dat als de anderhalf uur bereikt zijn, de een na den anderen hoorder in aandacht gaat verflauwen en weg raakt.

Een enkele moge in bewundering leven voor den dominee, die zooveel uit een tekst weet te halen, en daar uren over kan preeken, de aanwakkering van die ongezonde stemming ligt zeker niet op den weg van de bedienaren des Woords.

Het is waar — het is grooter kunst om met weinige woorden veel te zeggen, dan met veel weinig.

Evenwel, wij achten onze Nederlandsche predikanten hoog en zien niet in, waarom zij niet evenals hun collega's in den vreemde in staat zouden wezen, bij goede voorbereiding en behoorlijke stofverdeeling een preek van zoodanigen omvang te houden, dat een kerkdienst van anderhalf uur als maximum beschouwd werd.

Het stichtelijke van den kerkdienst, ja de opgewektheid van het gansche kerkelijk leven zou er ongetwijfeld bij winnen.

De Zeeuw, die dit artikel overnam, herinnert aan een brief, dien Calvijn aan zijn ouden vriend Farel schreef, die ook aan ditzelfde euvel mank ging. Calvijn schreef:

«Ik hoor, dat uwe buitengewoon lange predikaties velen reden tot morren geven. Gij hebt ons dikwijls verklaard er zelf een fout in te zien, die gij zoudt willen verbeteren. Nu vraag ik u echter, dat geen vijandelijk gefuister tot oproerig geschreeuw worde, en ik bezweer u: maak het liever met geweld wat korter, dan dat gij den satan gelegenheid geeft waarnaar hij uitziet. Gij weet ten eerste, dat wij ook den zwakken schuldenaars zijn (Rom. 1 : 14); niet, dat wij door al te veel toegeven hunne onwijsheid zouden vergrooten, maar wij moeten beproeven hen te trekken, doordat wij hun iets toegeven. Gij weet ook wel, dat gij met eigenzinnige prikkelbare menschen te doen hebt. Zeker kan hun misnoegen slechts uit grooten hoogmoed komen, maar daar ons de Heere den kansel laat bestijgen, niet om ons, maar om de gemeente te prediken, zoo moeten wij onze leering zóó inrichten, dat niet uit verveling verachting des Woords voorkomt. Ook het gebed moogt gij eerder lang maken, wanneer gij voor uzelven bidt, dan wanneer gij het in den naam der gansche gemeente uitspreekt. Want gij vergist u, wanneer gij denzelfden ijver, dien gij hebt, van allen verlangt. Dezen brief dieteer ik op mijn bed. Vaarwel, beste, voortreffelijke broeder. Groet alle vrienden. De Heere behoede u, leide u met Zijn Geest en zegene uw arbeid".

De *Rotterdammer* voegt hier aan, wel letwat ondeugend, toe:

Calvijn had recht van spreken, want leest men in de bundels predikaties, die van hem uitkwamen, dan treft hoe deze door zaakrijke beknoptheid uitmunten.

Toch blijkt wel dat we hier staan voor een oude kwaal.

Op genezing mag niettemin ten volle worden gehoopt — de innerlijke deugdelijkheid van de patiënten geeft recht tot blijmoedige verwachting.

Officieele Berichten.

Aan de Gereformeerde Kerken in Nederland

wordt door Deputaten voor de correspondentie met de Hooge Overheid bekend gemaakt, dat sinds de laatste opgave (*Bazuin* 30 Oct. 1914) op de lijst der Kerken voornoemd voor de eerste maal zijn geplaatst:

Onder No. 901 de Geref. Kerk te *Heerlen*, prov. Limburg, classis 's Hertogenbosch.
Onder No. 902 de Geref. Kerk te *Gorredijk*, prov. Friesland, classis Heerenveen.
Onder No. 903 de Geref. Kerk te *Hoogersmilde*, prov. Drente, classis Assen.
Onder No. 904 de Geref. Kerk te *Amersfoort*, prov. Utrecht, classis Amersfoort,

en dat daarop als ineengesmolten zijn geschrapt:

Onder No. 373 en 374 de Gereformeerde Kerken A en B te Amersfoort, en onder een ander nummer (zie boven) zijn herplaatst.

Namens Deputaten voornoemd,
H. BAVINCK.

Classe Barendrecht.

De Gereformeerde classe van Barendrecht heeft in hare vergadering van 5 Mei praeparatoir onderzocht den Eerw. Heer Joh. Dam, Theol. cand. van de Theol. School, woonachtig te Zuid-Beijerland en hem met algemeene stemmen beroepbaar gesteld voor de Gereformeerde Kerken in Nederland.

De actuarius
J. G. KUNST.

Barendrecht, 5 Mei 1915.

Kort verslag van de vergadering der Gereformeerde Kerken in de classis 's Bosch, gehouden Woensdag 21 April 1915, te 's Bosch.

1. De voorzitter verzoekt te zingen Ps. 84 : 3, leest voor Psalm 75, en gaat voor in gebed.

2. De credentiebrieven worden nagezien. Helenaveen is zonder kennisgeving afwezig, Helmond en Heusden zonden één afgevaardigde. Veen vaardigde een diaken mee af, aan wien keurstem verleend wordt.

3. In het Moderamen namen zitting: Ds. de Vries als praeses, Ds. Gerber als assessor, Ds. Both als scriba.

4. De praeses verwelkomt de Deputaten naar art. 49 K. O., die mede aanwezig zijn.

5. De Notulen worden gelezen en goedgekeurd.

6. Ds. Klumper van 's Gravenmoer, voorheen Chr. Geref. Pred. aldaar, staat naar den Dienst des Woords en der Sacramenten in de Geref. Kerken; en is ter vergadering. De stukken, hiertoe benoodigd, worden in orde bevonden. Het onderzoek in de Dogmatiek en de kerkregeering heeft plaats door de Dienaren Gerber en Both. De classis, het advies van Deputaten naar art. 49 K. O. gehoord, besluit tot toelating van Ds. Klumper, zoodat deze beroepbaar is in de Gereformeerde Kerken.

7. Ds. Gerber doet eenige mededeelingen over den Evangelisatie-arbeid. Heerlen kon een Dienaar des Woords beroepen. Helmond eveneens. In Roosendaal kon grond aangekocht worden.

8. Approbatie heeft plaats van het beroep van Ds. Pontier naar Heerlen.

9. Gerapporteerd wordt de institueering der kerk van Heerlen. De grens tusschen de kerken van Venlo en Heerlen wordt geregeld. Onder Venlo zal Noord-Limburg ressorteeren, onder Heerlen Zuid-Limburg tot en met Sittard. Het quotum voor Heerlen wordt vastgesteld.

10. Tot Deputaten naar de Particuliere Synode worden gekozen: De predikanten H. L. Both, T. Gerber, J. de Vries, als primi, en H. Dekker als secundus. De ouderlingen H. Both, W. Herstel; H. Schreuders als primi; en M. J. v. d. Beek, B. de Graaff en A. H. Hauser als secundi.

11. Als Deputaten voor den Evangelisatiearbeid zullen aan de Synode weer voorgesteld worden Ds. T. Gerber en oud. H. Both

Voor de vacaturebeurten in Helmond en Hellenaveen zal *f* 100 gevraagd worden uit de Prov. kas. Voor de kerk van Helmond zal *f* 100 gevraagd worden voor de beroeping van een Dienaar des Woords. Voor de kerk van 's Gravemoer zal *f* 100 gevraagd worden, eveneens voor beroeping. Inzake de combinatie met Zeeland voor de Zending zal aan de Synode om inlichtingen gevraagd worden.

Eindelijk zal verzocht worden of Ds. Both dit jaar de catechisatie te Helmond weer kan waarnemen.

12. Br. Schreuders brengt rapport uit van de kas der hulpbeh. kerk. Het batig saldo is in dit jaar met *f* 28.02 verminderd. De Deputaten voor hulpbehoevende kerken worden herbenoemd.

13. De vacaturebeurten worden geregeld. Helenaveen zal gediend worden door den Bosch, en Helmond door Venlo en Tilburg. Waar de classis Almkerk weer hulp toezel, zal Helmond nog gediend worden door Dussen, Heusden door Werkendam B, en Vrijhoeven en Sprang door Andel.

14. Het onderzoek naar art. 41 K. O. heeft plaats. Genderen vraagt en verkrijgt advies, om Ds. v. Rennes uit Dussen als waarn. consulent te vragen. Sprang zal officieel stappen doen om te komen tot combinatie met Vrijhoeven—Cappel inzake beroeping. Veen ontvangt advies in een tuchtzaak.

15. Na dankgebed van Ds. T. Gerber wordt de vergadering gesloten.

Op last der classis,
H. L. BOTH,
h. t. scriba.

Buitenland.

Frankrijk. Stemming in Frankrijk.

Bij den ontzaglijken oorlog die nog steeds woedt, stellen de lezers van *de Heraut* zeker het meeste belang in den invloed dien de reuzenworsteling der volken heeft op het godsdienstige leven. Van uit Frankrijk en Engeland vernemen wij daaromtrent niet zooveel als wij wel wenschen. Toch hooren wij het een en ander waaruit wij kunnen opmerken, dat de Heere voortgaat niet alleen Zijn stem te laten hooren in stormwind, aardbeving en vuur, maar ook in het suizen van een liefelijke koelte. Zoo schrijft een afgezant van de Engelsche »Open Air Mission« omtrent zijn verblijf in Frankrijk: »Ik ging verleden Maandag naar Spernay, ik meende de noodige papieren te bezitten. Ik wenschte mij naar Vitry en Bar-le-Duc te begeven, doch het was onmogelijk. Epernay is vol vluchtelingen uit Rheims, ik was blijde een hotel te vinden. Daar waren pelgrims en vreemdelingen samen, zelfs de hotelhouder was een vluchteling. Wij zaten in de keuken rondom het vuur, en ik hoorde hoe de menschen nauwelijks hun leven hadden kunnen redden; hoe zij voortdurend in angst waren voor hunne huizen en eigendommen; hoe de bevolking onder den grond leefde en zich schier niet meer bekommerde over het granaatvuur; hoe men sliep onder een voortdurend bombardement, zelfs wanneer er 500 granaten in één nacht vielen!

De Engelschman moest vertellen van zijn land en mededeelen, hoeveel Engelschen zich gereed maakten Frankrijk ter hulp te komen, Hoe lang zou de oorlog nog duren? Alleen de Almachtige kan er een eind aan maken, zoo betoogde de zendeling. Ofschoon de zonden der volken niet in de verschillende blauw- en geelboeken uitkwamen, toch waren allen van God afgeweken en gevallen in de handen van hem, die een menschenmoorder van den beginne genoemd is.

Hierop werd geantwoord: »Gij hebt gelijk, deze oorlog is een kastijding der volken. Maar welk is het onderscheid tusschen een Katholiek en een Protestant? Altijd dezelfde list, dien ook de Samaritaansche vrouw gebruikte (Joh. 4 : 20)! De zendeling ging er niet op in, maar legde den vrager uit, welk verschil er bestaat tusschen iemand die den Christus als Zijn Zaligmaker kent, en hem die zonder den Christus in de duisternis leeft. Zoo was het sluitingsuur geworden; voordat men scheidde, vroeg ieder der aanwezigen een Evangelie. Des Dinsdags vervoegde de zendeling zich bij de militaire overheid. De kommandant en de officieren namen Evangeliën aan. De burgerlijke overheid gaf daarbij verlof tot het verspreiden der Evangeliën. Het meest wendde hij zich tot het volk op de markt: »Is dit het einde van den oorlog?« vroeg iemand. »Het spreekt van iemand die een einde aan den krijg maken kan«. Met zekere ironie in de stem sprak een ander: »Daarmede kan men naar den hemel gaan.« »Ja, met Jezus Christus kunt gij een hemel op aarde hebben en den hemel in de toekomst daarenboven«, luidde het weerwoord. Het volk doet zich als lichtzinnig en ijdel kennen, maar als het gaat spotten, komt dit voort uit de verbittering van het diepe lijden waarin men gedompeld is. Satan zet de menschen aan om alles belachelijk te maken, maar het spotten wordt beantwoord met de waarheid in liefde te zeggen.

Het hoofd van den geneeskundigen dienst weigerde den zendeling een officieele vergunning te geven tot het bezoeken der hospitalen. Toch gelukte het hem, een tweetal ziekenhuizen binnen te komen. De Roomsche zusters volgden hem en namen hier en daar de verspreide Evangeliën weg; maar velen lieten dat niet toe; zij waren gesteld op hun geschenk. In hospitalen waar hij geen toegang vinden kon, wist hij mannen te vinden, die hunne kameraden, die daar verpleegd werden, een Evangelie wilden geven.

N.-Amerika. Verootmoediging en gebed voor vijftig jaar.

Meer dan vijftig jaren geleden woedde in de Vereenigde Staten van N.-Amerika een vreeselijke burgeroorlog. De oorzaak was, dat de noordelijke staten de slavernij wilden afgeschaft hebben, terwijl de zuidelijke staten zich beslist tegen die afschaffing verzetten. In het noorden had het Protestantisme, in het zuiden de Roomsche kerk de overhand, en dit droeg niet weinig bij om den strijd nog bitterder te maken. De legers van het noorden werden in het eerste stadium van den oorlog herhaaldelijk geslagen; zware belastingen moesten aan de burgerij opgelegd worden, en daarbij kwam dat aan de goede zaak, die de noordelijke staten voorstonden, menigmaal door verraad afbreuk gedaan werd. Het leger der noordelijken werd ontmoedigd; tweehonderd soldaten deserteerden elken dag.

In dezen nood riep het volk tot God; niet alleen in de binnenkamer, maar ook in de kerken werd de naam des Heeren om redding aangeroepen. Hier en daar hield men ook bijeenkomsten met het doel, de natie te brengen tot belijdenis van zonde en om het besef te verlevendigen, dat de regeering geroepen was tot het in praktijk brengen van de beginselen van Gods Woord in staatszaken.

Kennelijk heeft de Heere de gebeden die toen voor den troon zijner genade zijn uitgestort, verhoord. Door het lid van den senaat Harlan van Iowa werd in die vergadering op 2 Maart 1863 de volgende resolutie voorgesteld:

„Besloten, dat met ootmoedige erkentenis van de opperheerschappij en het rechtvaardig regiment van God Almachtig in het leven van menschen en van volkeren, en hartelijk gelooovende dat geen volk, hoe groot ook in getal of bronnen, of hoe sterk zijne gunst, en terzelfder tijd betreurende de nationale zonden die Zijn rechtvaardig oordeel uitgelokt hebben, evenwel bemoedigd in dezen dag der ellende door de verzekering van Zijn Woord, Hem aan te roepen in den van Hem verordenden weg om hulpe, door Jezus Christus, verzoekt de Senaat der Ver. Staten hierbij den President, door zijne proclamatie een dag vastteestellen voor gebed en boete, al het volk verzoekende hunne gewone bezigheden te onderlaten om saam te komen en den dag waar te nemen in gemeenschap met den Heer der Heere, Hem smeekende om de plannen van de leiders te verlichten en te leiden, en te steunen de soldaten en matrozen in het vervullen van hun plicht, totdat de heerschende opstand zal zijn gebroken en de zegen des vredes in ons bloedend vaderland zal zijn weergekeerd."

De Senaat nam deze resolutie aan en president Lincoln vaardigde eene proclamatie uit om het volk tot verootmoediging en gebed te roepen, en de natie gaf aan deze roepstem gehoor. Kennelijk is toen het gebed verhoord. Stonewall Jackson, de pilaar van het zuiden, sneuvelde, Vicksburg viel en generaal Lee gaf zich over. Na een oorlog van vier jaar werd het vrede en de Vereenigde Staten kwamen daarna tot bloei gelijk nooit te voren. *The Presbyterian* haalt bovenstaande resolutie aan als een geval, waarin Christus door de overheid openlijk werd erkend als de eenige weg tot God den Vader. Wij kunnen in den weergaloos hachelijken tijd dien wij doorleven, niet anders wenschen, dan dat de overheden en volken zich voor het aangezicht des Heeren verootmoedigen, opdat Hij om Jezus' wil redding geve.

WINCKEL.

Voor Kinderen.

DE SPEELMAN.

XLII.

FREST.

„Dat is een aardig spreekwoord" zei mevrouw, „bij ons in Brabant heb ik 't nooit gehoord.".

„Geen wonder mevrouw", antwoordde de speelman, „want het is geen spreekwoord, maar een woord uit den Bijbel en in het Roomsche Brabant lezen ze dien helaas niet. God geeft ons al Zijn gaven om niet. Licht dat wij dan iets er voor uitgeven, zonder er altijd wat voor terug te verlangen."

„Nu het zij zoo", sprak mijnheer, „maar toch hoop ik u nog eens te toonen, dat ik niet vergeet, wat ge voor ons deedt. Als ik weer eens stuur, zult ge toch zeker wel komen?"

Dat beloofde de bezoeker en na Louise nog even gezien te hebben, vertrok hij.

„Ik dacht toch niet" zei mevrouw, „dat zoo'n man te trotsch zou zijn om geld van ons aan te nemen. 't Is eigenlijk ongepast."

„Gij vergist u geloof ik", sprak haar man. „'t Is volstrekt geen hoogmoed die hem hierbij drijft, maar hij wil Gods gave zelf ook geven. Goed of niet, ik vind er iets moois in. Want al had hij tien Zeeuwen gevraagd (26 gl.) hij zou ze gekregen hebben. Als de hoogmoed hem plaagde, zou hij toch zeker niet als speelman zijn brood verdienen, en zijn loon bij duiten en stuivers ophalen."

„Dat is zoo. Overigens is hij ook mij meegevallen. 't Is een fatsoenlijk man en heel godsdienstig, geloof ik."

„Zeker, en eerlijk gezegd mochten we daarin wel wat van hem overnemen. Hij gelooft vast dat het God is die het met onze Louise zoo heerlijk heeft geleid. Ik had daar nooit aan gedacht, maar begin het nu ook te gelooven. We hadden de beste hulp die te krijgen was

en toch ging het achteruit. Nu verschijnt onverwacht deze onbekende man en door zijn middelen, zoover wij weten, werd ons lief kind beter. Ik wil wel weten, dat ik daarin meer zie dan enkel toeval, maar veeleer de hand van God, en dat ik behoefte heb Hem te danken".

„Gij kunt wel gelijk hebben", zei Mevrouw, die wellicht meer gevoelde dan zij nitsprak. „In alle geval denk ik nu over die vrome menschen heel anders dan vroeger."

„Dat kan onzen tuinman ten goede komen", merkte mijnheer glimlachend op.

Met groote belangstelling was het bericht van de beterschap der jonge juffrouw van Jadis in den omtrek vernomen. 't Zal den lezer misschien verwonderen, dat de ziekte van een jong kind zoo veler aandacht trok. Doch men bedenke er bij, dat Louise bij velen bemind was, dat de erfdochter, het eenige kind van rijke, aanzienlijke lieden reeds daardoor meer dan gewone kinderen de aandacht trok, en eindelijk dat landheeren en groote grondbezitters in dien tijd vrij wat meer in macht en aanzien stonden dan nu. 't Waren niet alleen deMaanszoons, die hun best deden, bij den heer van Jadis in de gunst te komen.

Een paar weken later was er op het buitengoed feest. Vrienden en bekenden waren genoodigd, om zoo zij lust gevoelden Louise te komen gelukwenschen met haar herstel, dat, zoo zei ook de dokter, nu volkomen was. Het huis was fraai met bloemen versierd. Oranjeboomen prijkten langs den oprit. Voor de stoep en de groote deuren die open stonden, verhief zich een mooie eerepoort met groen, bloemen en linten gesierd. De poort was opgericht door de onderhoorigen op Jadis. Er boven prijkte in kleurige letters:

Aan onze jonkvrouw Louise.

Daaronder volgde een lang vers, waarvan ik hier echter slechts een stukje zal geven, en dat minder wijl het zoo mooi was dan wel omdat het een van de weinige aanwijzingen bevat, waar zoo ongeveer Jadis gelegen heeft:

In 't groen seizoen wees welkom
Aan heel het land van Ellekom,
Nu gij weer vroolijk spelen mocht
In frissche, warme zomerlocht.

Des Heeren goedertierenheid
Heeft van de krankheid u bevrijd;
Dies moge Hij den dank ontvaen
Voor 't goed dat bij u is gedaan.

Uw Vader en uw Moeder bei
Zijn met ons, knechten, maagden, blij
Nu wij uw aangezicht weer zien
Tot vreugd ook van veel andre lien.

Ook de speelman was genoodigd tot het feest. Toen mijnheer Verspronck hem vroeg had de man zich bescheiden verontschuldigd. Hij paste niet in zulk groot gezelschap en was ook geen onderhoorige op Jadis. Daarbij bleef het voorloopig. Doch toen Louise op de vraag, of zij ook een wensch had voor het feest antwoordde: »Ja, dat de speelman ook komt«, beproefde Mijnheer het nog eens. De ander dacht toen een poosje na en zei: »Nu ik zal mijn best doen te komen«. Maar de blik welke die woorden vergezelde scheen te zeggen: Ik heb er iets op gevonden.

»Ik geloof«, zei Mijnheer een poos later tot zijn vrouw toen hij het haar vertelde, »dat menigeen onder ons van dien eenvoudigen man nog wat kan leeren. Het is hem noch om geld noch om eer te doen, en de vroomheid ligt er bij hem maar niet boven op. Ik acht hem in zekeren zin hooger dan den hertog van Marlborough, onder wien ik gediend heb, en die wel zorgde dat hij zelf nooit te kort kwam. Ik geloof dat ik over vrome, oprechte menschen zooals hij vroeger niet goed geoordeeld heb.«

Het was een bonte schaar, die men op Jadis bij Louise's feest vereenigd zag. Er waren adellijke heeren en vrouwen, aanzienlijke burgers, pachters en boeren, en de dienstboden van Jadis, die ditmaal echter zelf bediend werden. Van zelf vormden zich groepjes die plaats namen aan lange tafels op het groote grasperk. Want bij het heerlijk zomerweer zou het feest zooveel doenlijk in de open lucht gevierd worden. Ook de dokter was genoodigd en tot veler verbazing ook de predikant van Rheden. Zouden de Verspronckx nu ook vroom worden als hun tuinman? fluisterden sommigen spottend onder elkander.

Toen allen gezeten waren verscheen de kleine Louise, door twee vriendinnetjes begeleid. Ze zag er voortreffelijk uit; als Gelders welvaren, zeiden de boeren. Een luid gejuich verwelkomde haar, terwijl zij plaats nam tusschen haar vader en moeder.

De heer Verspronck zei nu hun dank die verschenen waren, ook voor de belangstelling in zijn dochtertje betoond. Hij wenschte allen een genoegelijken dag, en las toen met luider stem het vers voor dat boven de eerepoort prijkte, en waarin zoo ongeveer van elke groep bezoekers iets gezegd werd.

't Was midden op den dag, de gewone tijd in die dagen voor het middagmaal. Daarvan werd ook nu niet afgeweken. Doch eer men begon rees de predikant op, om een zegen te vragen en een woord tot de feestgenooten te spreken.

HOOGENBIRK.

Gereformeerde Gezindheid.

Gereformeerde Kerken.

BEROEPEN: Driebergen, R. de Jager, te Scherpenzeel. — Urk, B. A. Knoppers, te Kapelle-Biezelinge. — Driesum c. a., J. P. Klaarhamer, te Wommels. — Drogeham (B.), Dr. W. G. Harrenstein, te Noord-Scharwoude. — Gorredijk, S. G. de Graaf, te Oosterzee (Fr.). — Oldeboorn c.a., J. W. Esselink, te Wateringen.

BEDANKT: Woudsend, Tj. Petersen, te Purmerend. — Pieterburen, Dr. O. N. Oosterhof, te Hijlaard. — Geldermalsen, H. H. Schoemaker, te Wezep. — Nieuwerkerk (Z.), Joh. S. Langen, te Gouda.

Nederlandsch Hervormde Kerk.

BEROEPEN: Barneveld, P. Kruijt, te Gouderak. — Zierikzee, P. L. L. Post, te Rijswijk. — Retranchement, W. van Roggen, te Oostzaan. — Doesburg (vac. Dr. J. F. Beerens), P. J. F. van Voorst Vader, te Nederhemert. — Vriezenveen (2e pred. plaats), J. A. van Voorthuizen, te Nijkerkerveen. — Rijssen, P. Zandt, te IJselmuiden. — Ruinen (toez.), R. ten Kate, te Idsegahuizen.

AANGENOMEN: Ritthem (toez.), H. A. ten Hove, cand. te Meppel. — Uithuizen, J. Hoogenraad, te Meppel. — Leimuiden, Chr. J. Schweitzer, cand. te 's-Gravenhage. — Den Hoorn op Terschelling (toez.), K. v. d. Kamp, te Eext (Dr.).

BEDANKT: Oirschot, W. G. van Deurne, te Drumpt bij Tiel. — Garderen, F. de Gidts, te Goedereede. — Giessen—Oudekerk, Chr. J. Schweitzer, cand. te 's Gravenhage.

Advertentiën.

Heden is zeer zacht in Jezus ontslapen
Vrouwe ALETTA ALBERTINA VAN SWINDEREN,
Weduwe van wijlen den Weled. Geb. Heer L. C. CNOPIUS,
in den ouderdom van ruim 85 jaar.
H. P. STEENHUIS,
Exec.-Test.
Huize „Ittersum" bij *Zwolle*.
3 Mei 1915.

Het behaagde den Heere na een zwaar, doch geduldig gedragen lijden, uit ons midden weg te nemen, onzen geliefden mede-Broeder
AREND VAN DER GAAG.
Eenige jaren diende hij de Gemeente als Opziener. Oprecht en ootmoedig heeft hij haar zijn beste krachten geschonken. Hij bereikte den leeftijd van 61 jaren. Met blijdschap ging hij de eeuwige ruste in.
Trooste de Heere zijn bedroefde Weduwe en Kinderen.
Namens den Kerkeraad der Geref. Kerk te Delft,
L. KUIPER.
G. v. D. BRUGGE, *Secr.*
Delft, 23 April 1915.

L. G. WEISZ & Co.,
Commissionairs in Effecten,
Westermarkt No. 21
AMSTERDAM.

Te koop aangeboden:
een groote partij jaargangen en diverse Nrs. van **De Heraut,** zoowel gebonden als ook in bladen, o.a. ook De Heraut jaarg. 1878—1907, mooi ingebonden. Calvijn, Ed. Schippers. — Döchsel, Bijbelverkl. — Meyer, N. T. — Keil en Delitzsch, O. T. — Bavinck, Dogmatiek. — Werken van Kuyper, e.a. Aanvragen bij: M. O. JONGBLOED, Boekhandel, Leeuwarden.

Wegens tijdsomstandigheden
voor den meestbiedende **TE KOOP** een **AANDEEL** van de Vereeniging tot Chr. Verzorging van Krankzinnigen in Nederland, groot **f 1000.—**, en rentende **4 %**. Brieven onder lett. J., Bureau van dit blad.

DE BETEEKENIS VAN ISRAËLS VAL.
Comment. op Rom. IX-XI, door Ds. G. DOKKES
Omstreeks Juni a.s. verschijnt dit belangrijke werk. De omvang wordt ruim 20 vel, roy. form.
E. J. BOSCH Jbzn., Nijverdal.

Vrije Universiteit.

In dank ontvangen:
Voor de Vereeniging:
Aan Contributiën:

door den heer J. C. Nauta te Workum *f* 48; door Ds. H. Hummelen uit Nieuw Vennep *f* 9, uit Vijfhuizen *f* 6; uit Abbenes *f* 10.50, uit Halfweg *f* 66, samen *f* 91.50; door den heer L. Hoogenkamp te Steenwijk *f* 57.50; door den heer K. Floor te Batavia van Ds. N. te W. *f* 15.

Aan Collecten (voor de Theol. faculteit):

van de Gereformeerde Kerk te Beetgum *f* 20.13½; te Berlikum *f* 32.10; te Boxum *f* 11.50; te Dronrijp *f* 4.25; te Eernewoude *f* 2.40; te Huizum *f* 11.42½; te Hijlaard *f* 9.42½; te Leeuwarden *f* 45.70; te Oenkerk *f* 11.27½; te Suawoude *f* 11.30; te Wartena *f* 2.05; te Wirdum *f* 10.44; te Ede *f* 19.50; te Bergenthem *f* 8.25; te De Krim *f* 10.90; te Lemele *f* 2.88; te Vroomshoop *f* 12.80; te Dalfsen *f* 8; te Avereest *f* 6; te Den Ham *f* 14.67½; te Heemse *f* 14.09; te Lutten *f* 11.15½; te Graimsbergen *f* 6.30; te Ruhrort *f* 1.55; te Duisburg *f* 1.60; te Wageningen *f* 4.91; te Hoogkerk *f* 9.76; te Sappemeer *f* 12.97; te Thesinge *f* 11.57; te Wetsinge Sauwerd *f* 7.91½; te Zuidbroek *f* 6.33; te Zuidwolde *f* 23.33.

Voor de Medische Faculteit:

(Contributie) door den heer Th. van der Meulen te Woudsend *f* 6.

door Ds. H. Hummelen uit Haarlemmermeer O. Z. *f* 17.50; door den heer K. Floor te Batavia van Ds. N. te W. *f* 15.

(Schenkingen) gevonden in de collecte te Wetsinge Sauwerd *f* 1; A. W. te Kralingen *f* 10.

Voor het TE KORT:

van Ds. H. Hummelen te Haarlemmermeer O. Z. *f* 1; collecte in de Gereformeerde Kerk te Marken *f* 46.81½; van Ds. G. Boekenoogen te St. Anna Parochie *f* 10.

Voor het Studenten Studiefonds:

à deposito ontvangen door Ds. C. J. Goslinga te Brandwijk, contributie *f* 8, giften *f* 16.25, samen *f* 24.25.

H. W. v. MARLE Jr., *Penningmeester.*
Amsterdam, Keizersgracht 167.

Spaarbank
VOOR DE
Stad AMSTERDAM.
(Opgericht in 1848).

Hoofdbureau,
Singel 544—546.
Geopend:
ELKEN WERKDAG van des morgens half 10 tot des avonds half 9 uur.
Bijbureaux:
Bloemgracht 33
Haarlemmerplein 4
Bilderdijkstraat 194
Ceintuurbaan 131
»Zeemanshuis«, Kadijksplein 8
1ste Van Swindenstraat 19.
Brederodestraat 103.
Geopend:
ELKEN WERKDAG des morgens van half 10 tot half 1 en des avonds van half 7 tot half 9 uur.
Mr. H. J. J. POST,
Directeur.

Bij J. H. KOK te Kampen verscheen:
HET BRANDEND BRAAMBOSCH.
Een Lezing over: „Wat God gedaan heeft met Zijn Kerk in de eeuw der onafhankelijkheid"
door
Dr. B. WIELENGA,
te Amsterdam.
Prijs: *f* 0.40.

Geen groote gezinnen meer?
door
P. BROUWER.
Prijs: *f* 0.25.

GEREF. KERK VAN BAARN.

UITGELOOT

van de oude leening No. **44** . . . . . ad *f* 100,
» » » » No. **155 en 156** ad » 50,
» » nieuwe » (1904) No. **105** ad » 100.
Betaalbaar bij de firma NUMAN & HANSEN, alhier.

De Commissie van Beheer,
H. HORNSVELD, *Voorz.*
G. VAN BLEEK, *Secr.*
Baarn, 1 Mei 1915.

Heden verscheen bij J. H. KOK te Kampen,
MET EEN ONWEDER TEN HEMEL
Leerrede over 2 Kon. 2: 11b door:
Ds. H. HOEKSTRA,
zijnde het tweede nummer van den vijfden jaargang van
MENIGERLEI GENADE
WEKELIJKSCHE LEERREDENEN
onder Redactie van Prof. Dr. P. A. F. SILLEVIS SMITT en Dr. B. WIELENGA, met medewerking van vele Gereformeerde Predikanten.
Deze Wekelijksche Leerredenen verschijnen elken Woensdag.
Voor de eerstv. maanden hebben hun medewerking toegezegd Ds. H. Hoekstra, Dr. J. C. de Moor, Ds. G. Wielenga, Prof. Dr. A. G. Honig, Ds. J. H. Landwehr, Ds. J. G. Kunst, Ds. F. C. Meijster, Prof. Dr. H. Bouwman, Ds. W. H. Gispen, Ds. J. Kok, Ds. A. de Geus, Ds. G. Doekes, Ds. J. Douma en Ds. J. L. Schouten.
Prijs per jaargang van 52 nummers, franco thuis *f* 4.50. De Inteekening is opengesteld bij alle soliede Boekhandelaren en bij den Uitgever.
Vraag het eerste nummer ter inzage.

KONINKLIJKE HOLLANDSCHE LLOYD.
Eerstvolgende Afvaarten naar:
PERNAMBUCO, BAHIA, RIO DE JANEIRO, SANTOS, MONTEVIDEO en BUENOS-AYRES.

STOOMSCHIP.	Vertrek van Amsterdam.	La Coruna.	Vigo.	Leixoes.	Lissabon.
1) HOLLANDIA . . .	12 Mei	15 Mei	16 Mei	—	17 Mei
1) FRISIA	26 „	29 „	30 „	—	31 „
3) Vrachtstoomschip .	2 Juni	—	—	8 Juni	9 Juni
1) TUBANTIA . . .	9 „	12 Juni	13 Juni	—	14 „
1) ZEELANDIA . . .	23 „	26 „	27 „	—	28 „

1) Sneldienst voor Passagiers en IJlgoederen naar Pernambuco, Bahia, Rio de Janeiro, Santos, Montevideo en Buenos-Ayres.
2) Vrachtdienst naar Montevideo en Buenos-Ayres (Rosario).
3) Vrachtdienst naar Pernambuco, Bahia, Rio de Janeiro en Santos (eventueel ook naar Natal, Cabedello, Maceio en Victoria).
Voor verdere inlichtingen wende men zich tot den KONINKL. HOLLANDSCHEN LLOYD, Prins Hendrikkade 131 te Amsterdam, Telegram-adres: REALLOYD, of tot de Agenten te Rotterdam: D. BURGER & ZOON; te 's-Gravenhage: CRANS & Co.

De Heraut
VOOR DE
Gereformeerde Kerken in Nederland.
Bureaux: WARMOESSTRAAT 96, Amsterdam.
ADVERTENTIE-PRIJS:
van 1—6 regels . . . . . *f* 1.20,
iedere regel meer . . . . . *f* 0.20.
CONTRACTEN:
Bij contract voor het verbruik binnen één jaar van minstens:
500 regels . . . . . 16 cents per regel
1000 „ . . . . . 14 „ „ „
2000 „ . . . . . 12 „ „ „

Nog voorhanden een klein aantal ex. van:
-- R. HUSEN --
Geschiedenis des Vaderlands
2 deelen, (Prijs oorspronkelijk *f* 5.50).
Deze laatste exemplaren van dit goede werk stellen wij verkrijgbaar ad **f 1.—** ingenaaid, **f 1.90** gebonden.
Na ontvangst van postwissel volgt franco toezending.
AMSTERDAM. DRUKKERIJ DE STANDAARD.

De Groninger Brandwaarborg-Maatschappij.
HOOFDKANTOOR
GRONINGEN, O. Boteringestraat 72.
Speciale afdeeling voor H.H. Predikanten en Onderwijzers, alsmede voor Kerken en Scholen.

Vraagt proefaflevering van en abonneert U op het
Paedagogisch Tijdschrift
voor het
Christelijk Onderwijs.
Tevens orgaan der Vereeniging voor Christelijk Nationaal Schoolonderwijs.

ONDER REDACTIE VAN
K. VAN DEN BERG, — A. JONKMAN,
J. TH. R. SCHREUDER en H. J. VAN WIJLEN.

MET MEDEWERKING VAN
Prof. Dr. H. BAVINCK, Prof. Dr. L. BOUMAN, Prof. Dr. W. GEESINK, Prof. Dr. H. VISSCHER, Prof. Dr. J. WOLTJER, Dr. S. O. LOS, Dr. RIJK KRAMER, Ds. J. L. PIERSON, Ds. J. C. SIKKEL, Ds. J. P. TAZELAAR, Dr. H. A. WESTSTRATE, K. BRANTS, H. BIJLEVELD, A. J. DREWES, H. J. EMOUS, J. W. ENGELKES, J. H. FRANKEN, J. GRAS, F. KALSBEEK, A. A. KLEIJN, A. KLOOSTERMAN, T. v. D. KOOIJ, L. LOOIJEN, H. MILO, J. v. D. MOLEN, E. v. NIEKERKEN, P. OOSTERLEE, O. F. W. RIETVELD, A. J. SCHREUDER, S. STEMERDING, J. STRIKWERDA, W. SWIJNENBURG, W. UITENBOGAARD, J. v. D. WAALS, A. WAASDORP, R. VAN WAGENINGEN, H. WEILAND, K. WIELEMAKER, J. A. WIJNVELDT, B. J. WIJNVELDT, C. ZIJDERVELD.

Dit Tijdschrift verschijnt maandelijks met als Bijvoegsel de zes nummers van de „RECENSIEBODE". Prijs *f* 2.50 per jaargang. Men verbindt zich voor den geheelen jaargang.
:-: **Uitgave van DRUKKERIJ DE STANDAARD, Amsterdam.** :-:

GOLDSCHMEDING
PIANO's - ORGELS.
KALVERSTRAAT 56 - WARMOESSTRAAT 141.
UTRECHTSCHESTR. 119 - KEIZERSGR. 209-303
AMSTERDAM.

Volgende week verschijnt bij den Uitgever E. J. BOSCH Jbzn. te Nijverdal:
De Sjéool
en
De Nederdaling ter Helle
door **SPERO.**
84 pagina's. Prijs 60 cents.
Een zakelijke en principieele beschouwing, waarbij de schrijver de opvattingen bestrijdt, voorgestaan in de artikelenreeks »Van de Voleinding« in *De Heraut.*

Evangelisatiearbeid van de Ger. Kerken in Noord-Brabant en Limburg.

Met hartelijken dank ontvangen in de maand **April:**

Geref. Kerk Arnhem *f* 5; id. Groningen A. *f* 10; id. coll. Oud Loosdrecht *f* 12.13; id. coll. Koog-Zaandijk *f* 20.54; id. coll. Andijk *f* 41.97; id. coll. Harderwijk *f* 13.06½; id. coll. Ten Boer *f* 45.88½; id. coll. Drachten *f* 21; id. coll. Giessen Rijswijk *f* 4.65; gevonden in de coll. Wildervank *f* 1; Zendingszaak Urk *f* 15; Zendingsvereen. Hoogkerk *f* 5; Zendingscomm. Bussum *f* 10; id. Tholen *f* 5; id. Oudewater *f* 2.50; id. Geref. Kerk Oosterbeek *f* 15; verz. door kinderen Wilhelminaschool 's-Gravenhage *f* 5; coll. jaarverg. Knapenvereen Zevenbergen *f* 2.25; Jonged.-vereen. »Dorcas« Rouveen *f* 55; door Ds. Bosch, H. K. te N. *f* 1; id. F. K. Hz. te N. *f* 2.50; Gez. L. te Wildervank 600 halve centen *f* 3.

Contributien.

Nieuwendijk *f* 20; Peursum *f* 3.

Busjes.

Catechisatiebus Maastricht *f* 2.60; Mej. Donkelaar, Delfshaven *f* 22; J. Bakker, Oud Loosdrecht *f* 7.10; Timmermans, id. *f* 2.26½; Egberts, id. *f* 5.25; Heineke, id. *f* 1.58.

Met dringende aanbeveling

Namens Deputaten,
A. C. VAN DRIMMELEN, *1e Penn.*
L. J. SCHALEKAMP, *2e Penn.*
Kloudert, Mei 1915.

Drukkerij De Standaard
Amsterdam
Warmoesstraat 96 - Int. Tel. Noord 2315
HANDELSDRUKWERKEN.
Uitvoering vlug en net - Prijsberekening billijk

ABSHAUBBIN's of Anti-Rheumatische Watten.
Deze watten zijn het zekerst werkend middel tegen alle pijnen of ongemakken door gevatte koude ontstaan, bizonder voor de zoozeer **gevreesde plaag, Rheumatiek,** Kiespijn, Schouderpijn, Spierenpijn in nek, armen of beenen enz. enz. Bij het heerschende weer kan men spoedig van die booze pijnen verlost zijn door het gebruik mijner sinds 50 jaren beroemde watten. Ze zijn uitstekend, goedkoop en onschadelijk voor het gebruik tegen andere kwalen.
Prijs 30 cents per pakje.
Verkrijgbaar bij den hoofddepothouder **A. BREETVELT Az., Delft** en verder bij:
W. A. Schade & Zonen, Amsterdam, Nieuwendijk
Christiaan Annegarn, Amsterdam, Paleisstr. h Singel.
Gez. Mann, »de Huisvrouw«, Amsterdam, Heiligenweg.
Jacobson & Manus, Amsterdam, Jodenbreestraat.
Mej. N. Moransard, Haarlem, »de Vlijt«.
H. Meijer, Haarlem, »In de Katoenbaal«.
A. Vlaanderen, Hilversum.
G. de Barbanson, Nieuwediep.
Iserief & Zonen, Den Haag, Veenestraat.
M. R. C. Lippitz, Hoorn.
Z. C. Theissling, Alkmaar.
Wed. F. Wierper, Weesp.
G. Appelman, Westwoud.
H. J. Appelman, Hem.
J. Luijendijk, Maasland.
Gebr. Lezer, Assen.
E. Lakke, Meppel.
L. van der Vaart, 's-Bosch.
J. C. van Aken-Kroonen, Breda.
Beuzemaker & Co., Leiden, Vischmarkt.
Gez. Wassink, Arnhem.
Gez. Weghuis, Zwolle.
G. J. Rijsdijk, Ridderkerk.
P. Bonthond, Steenwijk.
A. Velders, Heerenstraat 59, Zeist.
P. Graashuis, Zaandam.
Wederverkoopers gevraagd.